

DREYFUŠOVA AFÉRA (1894–1906)

DOBOVÝ KONTEXT

III. republika (1870–1940), do roku 1914 definitivní příklon Francie k republikánskému zřízení

Ve Francii: pravice zpočátku nepřátelská k republice, monarchistická (legitimisté, orléanisté a bonapartisté), katolická, tradicionalistická, antisemitská, umírněná pravice postupně participuje na vládě nebo alespoň na republikánském režimu, hlavně mezi inteligencí silná protirepublikánská radikální pravice (tzv. ligy, např. Antisemitská liga, a Maurrasova Action française)

Levice: radikálové jádro vládních většin, zato socialisté se odmítají podílet na buržoazní republice (což v souladu s postojem druhé neboli dělnické internacionály)

Patriotismus: po porážce Napoleona III. v roce 1870 u Sedanu Francie ztratila Alsasko a Lotrinsko – silné protiněmecké nálady, spojenectví s Ruskem a Velkou Británií (trojdohoda)

PRŮBĚH AFÉRY

Kapitán židovského původu Alfred Dreyfus r. **1894** obviněn ze špionáže ve prospěch Německa, následně degradován a odsouzen k doživotnímu trestu galejí a deportován na Dáblské ostrovy ve Francouzské Guyaně.

Vlna antisemitismu a protiněmeckých nálad. Antisemitismus odsoudili jen jednotlivci z řad anarchistů a socialistů.

Skutečnou aférou až v r. **1898**, kdy Émile Zola napsal článek Žaluji (J'accuse) pro list L'Aurore, jenž vedl radikál Georges Clemenceau

Z hájení nevinu jedince se vyvinul boj za spravedlnost, lidská práva a republiku – na obou stranách aktivizace příznivců, masové demonstrace, střety v ulicích, otázkou i podřízenost armády civilní vládě.

v politické rovině se proti sobě postavily nacionalistická a antisemitská konzervativní pravice a levice. Socialisté zpočátku zdrženliví k obhajobě příslušníka buržoazie, důstojníka a navíc Žida (skrytý antisemitismus, spojování Židů a kapitalistů). Obecně nedůvěra k svobodám jedince a soukromému majetku a z toho vyplývajícím občanským právům, nedůvěra k buržoazní vládě po potlačení lidového povstání v Paříži v červnu 1848 republikánskou vládou a krvavá porážka Pařížské komuny jinou republikánskou vládou v roce 1871.

Na straně Dreyfusa v r. 1898 vůdce socialistů Jean Jaurès: už ne pouze třídní boj, ale zápas za celé lidstvo a za spravedlnost, nová vláda poprvé s podporou některých socialistů

Sociální reformy, 1901 uzákonění svobody sdružování, umožněn vznik politických stran: nejprve 1901 radikální strana a 1905 SFIO (socialisté jako Francouzská sekce dělnické internacionály).

Dvě Francie: dreyfusovci (levice, liberálové): lidská práva jako nezpochybnitelná hodnota a pojítka levicových stran (viz reformy za lidové fronty v 30. letech a modernizace společnosti v 70. a 80. letech), důraz na občanská práva a svobody.

Sociální a ekonomická práva až později (lidová fronta 1936–1938) a zejména IV. republika, kdy byla díky SFIO a PCF zahrnuta do nové ústavy v roce 1946.

Proti levicovému (progresivistickému) pojetí modernosti krajně pravicová koncepce, nacionalistická, antisemitská a xenofobní, proti lidským právům důraz na přirozený řád (před r. 1940 ligy a Action française, po válce poujadismus a poté Jean-Marie Le Pen a jeho Národní fronta, dnes Národní sdružení jeho dcery Marine Le Pen)

Laicizace hlavní téma, vedlo k odluce státu a církvi roku 1905, jeden ze základů Francouzské republiky.

HILSNERIÁDA (1899–1900)

U Polné nalezeno tělo zavražděné Anežky Hrůzové, z rituální vraždy obviněn a odsouzen místní Žid Leopold Hilsner. Tuto nepodloženou teorii odmítl Tomáš Garrigue Masaryk kvůli chybějícím důkazům i z principu

Hilsner nakonec r. 1900 odsouzen za sexuálně motivovanou vraždu k trestu smrti. Trest změněn na doživotí, z vězení propuštěn až roku 1918, ale ne rehabilitován.

V českém a rakouském prostředí aféra nezasáhla politiku, pro Masaryka měla pozitivní vliv až za války díky podpoře západního tisku, který často vlastnili Židé.